

за кримінальними проступками та нетяжкими злочинами і за кримінальними провадженнями у формі приватного обвинувачення (ст. 469 ч. 3 КПК України) [2].

Однак, виникає питання, як вирішувати проблемні питання укладення угоди про примирення, на що звертають увагу вітчизняні правники. Так, адвокати Алла Мельніченко та Дмитро Никифоров, партнери ЮФ Vargen, зазначають таке: 1) не за всіма злочинами можна укласти угоду про примирення, а лише за кримінальними проступками, злочинами невеликої та середньої тяжкості, а також у справах приватного обвинувачення; 2) ініціатива щодо укладення угоди повинна виходити лише від тих осіб, які прописані в законі; 3) зміст угоди має відповідати вимогам закону в усіх деталях, щоб вона була у подальшому затверджена; 4) умови угоди повинні відповідати інтересам суспільства; 5) під час укладання угоди необхідно дотримуватися прав інших осіб; 6) добровільний характер угоди про примирення; 7) наявність реальної можливості виконати умови угоди [3].

Під час аналізу чинного кримінально-процесуального закону виникає ще одне питання, пов'язане з юридичними особами. У ст. 469 ч. 3 КПК України закріплено, що укладення угоди про примирення у кримінальному провадженні щодо уповноваженої особи юридичної особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, у зв'язку з яким здійснюється провадження щодо юридичної особи, не допускається [2]. Законодавець не зовсім чітко сформулював визначення «уповноваженої особи юридичної особи», – це службова особа? Для вирішення питання притягнення такої уповноваженої особи до кримінальної відповідальності, згідно положень чинного кримінального закону, а саме примітки до ст. 364 КК України [4], це можуть бути службові особи, які вчинили кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Чи підпадають під цю категорію уповноважених осіб ті, які вчинили кримінальні правопорушення, передбачені іншими розділами КК України (кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності, у тому числі при наданні медичних послуг, або з використанням електронних мереж та ін.).

Так, необхідно погодитися, що медіація в більшості справ може прискорити прийняття рішень та розв'язання спорів і конфліктів, але при вчиненні кримінальних правопорушень, як і більшості адміністративних, – така процедура повинна прийматися дуже обережно, щоб не тягти за собою/спричинити порушення конституційних прав та свобод людини і громадянина.

1. Проект закону України «Про медіацію» № 3504 від 16.11.2021. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68877

2. Кримінальний процесуальний кодекс України. // Відомості Верховної Ради України, 2013, № 9-10, № 11-12, № 13. Ст.88. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17?find=1&text=угода+про+примирення>

3. Мельніченко А., Никифоров Д. Угода про примирення. Як це працює на практиці // Юрист Закон. Архів електронного видання. URL : https://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA013585

4. Кримінальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України, 2001, № 25-26. Ст. 131. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

Владислав КОВАЛЬ

доцент кафедри психології та педагогіки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат педагогічних наук, доцент

МЕДІАЦІЯ В СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ ТА ПСИХОЛОГІЇ

Ураховуючи чіткість угод між учасниками спору та конфліктність ситуації, на яку спрямована діяльність по медіації можна говорити про те, що з боку психології та соціальної роботи в цьому ракурсі можливе застосування директивних методик.

На відміну від медіації, технології, що використовують у психології та соціальній роботі спрямовані на зсув зовнішнього локус контролю на внутрішній. За умови медіації цього не відбувається, а значить, необхідність у технологіях, спрямованих на

розгортання знань і уявлень про себе як суб'єкта діяльності, спрямованих на вирішення власних проблем в особистості не відбувається.

Медіація, як структурований процес із обов'язковою участю посередника як структурною одиницею, що направляє й підтримує процес давно використовується в соціальній роботі. Практика залучення фахівців, спрямована на вирішення проблем клієнта, що мають чіткий алгоритм і вирішення яких залежить винятково від взаємодії сторін, щільно ввійшла в такі аспекти соціальної роботи як посередництво та соціальний супровід. Відносно психологічної практики слід помітити, що неможлива реалізація практично будь-якої форми медіації без урахування психологічних знань в областях психології спілкування, вікової психології, психології сім'ї та типології особистості.

До того ж сама по собі медіація не просто форма розв'язання конфлікту, а процес створення відповідного безпечного психологічного середовища та психологічних умов, у яких може бути реалізоване вирішення суперечки, насамперед, за рахунок процесу узгодження інтересів сторін. Водночас варто враховувати, що в процесі медіації поведінка сторін буде сильно відрізнятися від поведінки при адміністративних і судових процедурах. Також варто враховувати те, що медіація – груповий процес, а значить повинні враховуватися фактори групової динаміки та групової взаємодії. Тут уже мова йде про використання знань в області соціальної психології й соціології.

Таким чином, медіація є однією з форм, що постійно активно використовуються в практиці психології та соціальної роботи, але лише як складовий елемент поряд з іншими практиками й формами. Знання, необхідні для реалізації ефективних практик медіації, пов'язані з такими областями психології як: психологія спілкування, вікова психологія, психологія сім'ї та типологія особистості.

Олена КОВАЛЬЧУК

доцент кафедри психології та педагогіки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат психологічних наук

НЕЙТРАЛЬНІСТЬ В РОБОТІ МЕДІАТОРА: ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВИМІР

Медіація – це добровільний та конфіденційний процес переговорів, у якому нейтральна та спеціально підготовлена сторона (медіатор) допомагає сторонам досягти взаємовигідної угоди. Коли йде мова про процес медіації, то значна увага приділяється ролі третьої сторони – медіатору, який за принципом нейтральності має зберігати нейтралітет та не приєднуватись до жодної зі сторін. За визначенням українського тлумачного словника слово «нейтральний» означає той, який не належить, не стосується до жодної зі сторін, країн або той, хто не приєднується до жодної зі сторін (у боротьбі, дискусії, суперечці), а зберігає нейтралітет або той, хто не бере участі в будь-якій справі, роботі, байдужий до них. За визначенням Duden, слово «нейтральний» трактується, як «ні той, ні інший» – це особа, яка є нейтральною та представлена у роді зовнішньої третьої сторони [1, с. 98].

Медіатор та інші учасники медіації дотримуються принципів конфіденційності, добровільності, нейтральності, незалежності, неупередженості, самовизначеності та рівності сторін.

Розглянемо статтю 6 «Про незалежність та нейтральність медіатора» із Закону про медіацію, де зазначено, що під час медіації медіатор, як нейтральна третя особа, має бути незалежним від сторін медіації, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб, інших фізичних і юридичних осіб. У цій статті відмічається, що медіатор не може: 1) поєднувати функцію медіатора з функцією іншого учасника медіації в одному і тому конфлікті (спорі); 2) надавати сторонам медіації консультації та рекомендації щодо конфлікту (спору), якщо сторони не домовилися про інше; 3) бути представником або захисником будь-якої зі сторін у досудовому розслідуванні, судовому, третейському чи арбітражному провадженні у конфлікті (спорі), у якому він був медіатором [2, с. 3].